

Тема. Утворення імперії Олександра Македонського.

Мета. Розглянути основні етапи східного походу Олександра Македонського та утворення найбільшої монархії давнини; надати учням можливість оцінити історичну особистість.

Очікувані результати. Після цього уроку учні зможуть: розповісти про походи Олександра Македонського; зрозуміти, чому греко-македонському війську вдалося завоювати Персію; визначити причини невдачі східного походу Олександра; удосконалити навички складання узагальнюючих таблиць; спробувати сформулювати власну думку про Олександра Македонського — полководця, який не зазнав жодної поразки.

Основні терміни: Похід Олександра Македонського.

Тип уроку. Комбінований.

Епіграф: «Фортуна обирає хоробрих».

Вергілій «Енеїда».

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Тестова перевірка

1. Оберіть правильну відповідь . македонське царство розташовувалося :

А) на півночі Балканського півострова ;

Б) на півдні Балканського півострова ;

В) у Малій Азії , неподалік від Мілету .

2. Оберіть найбільш важливі причини, чому Греція зазнала поразки в боротьбі з Македонією .

А) не знайшлося людей, які пояснили б грекам небезпеку македонського вторгнення;

Б) грецькі держави ворогували між собою ;

В) усередині грецьких держав точилася запекла політична боротьба.

3. Оберіть поняття , якому відповідає опис .

Македонська фаланга складалася з 16 рядів. Перші шість рядів клали в бою довгі списи на плечі воїнів, що стояли в попередніх рядах. При цьому воїни останніх рядів стояли обличчям до супротивника. Її порівнювали із залізним звіром.

А) Фаланга ;

Б) трієра ;

В) колона.

4. Поясніть значення вислову.

Філіппіки - це ...

А) гроші

Б) сильне відчуття ;

В) гнівна викривальна промова.

5. Оберіть правильну відповідь .

Із закликами об'єднатися та надати відсіч Філіпу Македонському звернувся до греків :

А) Перікл ;

Б) Демосфен;

В) Ісократ.

6. Знайдіть зайве .

Сильною армією македонського царя Філіпа робили :

А) застосування облогових башт;

Б) використання металевих знарядь ;

В) використання фаланги ;

Г) постійні тренування воїнів;

Д) застосування військових суден нової конструкції .

Бесіда.

1. Схарактеризуйте становище в Греції після закінчення Пелопоннеської війни. (431 до н. е. - 404 до н. е.)

2. Що дозволило Філіппові II досягти своєї мети — встановити гегемонію над грецькими містами?

3. Де і коли відбулася вирішальна битва між греками й армією Філіпа? Покажіть це місце на карті. (битва під Херонесею 338 р. до н.е.)

4. Яку країну хотів підкорити Філіп II після встановлення гегемонії над грецькими містами?

5. Як ви вважаєте, чому Філіпа не лякали величезні простори Персії? Покажіть на карті кордони Перської держави.

6. Чи здійснив Філіп II Македонський свої задуми щодо Перського царства?

Підбиваючи підсумки, учитель звертає увагу школярів на те, що до другої половини IV ст. до н. е. Персія перетворилася на «колоса на глиняних ногах» — величезна держава слабшала, її роздирали боротьба знаті за владу, а підкорених народів — за волю. Плани Філіпа здійснив його син — Александр.

III. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель. У битві під Херонесею Александр успішно командував лівим крилом македонської армії. Уже тоді яскраво виявився видатний талант Александра як полководця.

Коли вбили батька, Александрові було 20 років. Македонії з усіх боків загрожувала небезпека. На півночі знову повстали фракійські племена, а на півдні Греція готувалася повернути собі волю. Спочатку цар здійснив кидок на північ і в кількох боях угамував повсталих фракійців. Потім він виступив проти греків. Александр узяв місто Фіви, усі жителі його були продані в рабство. Вражені Александровою жорстокістю, греки впокорилися.

Робота в малих групах. Гра «Військові репортери».

Кожна група отримує завдання опрацювати відповідний матеріал підручника й підготувати військовий репортаж з місця події (від першої особи).

Теми репортажів:

1. Битва на р. Гранік (334 р. до н.е.). Це цікаво знати! Загиблих у битві на р. Гранік Александр наказав поховати з великими почесностями, їхні сім'ї було звільнено від податків та громадських робіт. На честь героїв битви видатним скульптором Лісіппом було створено серію мідних статуй, що стали пам'ятником загиблим.

2. Битва при Іссі (333 р. до н. е.).

3. Облога Тіра (332 р. До н.е.).

4. Греки в Єгипті (332 р. до н.е.).

5. Битва при Гавгамелах (331 р. до н. е.).

Армія Александра, що готувалася виступити проти персів, складалася з 30 тис. піхотинців і 5 тис. вершників. Вона була чудово вишколена й організована. Навесні 334 р. до н. е. Александр переправив свою армію через Геллеспонт і почав виключно сміливий похід на Схід.

Перший бій відбувся на березі річки **Гранік**. Незважаючи на кількісну перевагу, перси втратили в цьому бою 20 тис. піхотинців і понад 2 тис. вершників. Перемога при Граніку відкрила македонському завойовнику шлях у Малу Азію.

Рухаючись далі на Схід в місті Гордіон , у храмі Александру показали колісницю , дишло якої було зав'язане дуже складним вузлом із кизилової кори . Кора затверділа від часу , і вузол розв'язати було неможливо. За легендою , цар Гордій, зав'язавши цей вузол, провістив, що той, хто його розв'яже, стане володарем усієї Азії .

- Як ви гадаєте, що зробив Алекаандр?

- Він вихопив меча і розрубав вузол. Відтоді виник крилатий вислів «розрубати гордіїв вузол» , тобто легко розв'язати складну проблему.

Дарій III неодноразово намагався укласти мир, пропонував Александрові руку своєї дочки, обіцяв разом із нею віддати всі землі, що лежать на захід від річки Євфрат. Проте Александр не йшов на переговори.

Наступна битва відбулась біля міста **Исс** (333 р. до н. е.). Знову Александр здобув перемогу над переважаючими силами персів. Долю битви вирішила втеча Дарія. У полон потрапили мати, дружина, й дві доньки царя.

Далі Александр підкорив Сирію та Фінікію. П'ять місяців тривала облога *Тира*. Потім рушив у Єгипет, де був проголошений богом, сином Амона.

Поки Александр підкорював Єгипет, в 331 р. до н.е. Дарій III зібрав величезну армію. У лавах перського війська були і 15 слонів, присланих Дарію з Індії. Розташувавшись біля села *Гавгамели*, військо персів усю ніч чекало нападу Александра. Тільки вранці почався бій, Александр спробував прорватися до самого Дарія, щоб у двобої з ним вирішити результат боротьби. Дарій боягузливо втік із поля бою. Помітивши зникнення головнокомандувача, перси теж стали шукати порятунку у втечі. Александр здобув повну перемогу.

Переслідований армією Александра Македонського, Дарій із невеликим загonom відступав усе далі на схід. Бачачи, що він не здатний опиратися супротивнику, наближені вбили Дарія і кинули труп на дорозі. Його смерть означала кінець перського царства.

Володарем персів став Александр. Він створив величезну імперію, до якої ввійшли Македонія, Греція, Єгипет, Персія. Однак Александрові було мало цього, він мріяв завоювати весь світ.

У 327 р. до н. е. він рушив в Індію, де йому довелося витримати жорстоку битву з індусами, які піднялися проти нього. Особливо важко було витримати натиск бойових слонів, шкуру яких не пробивали стріли. Солдати гинули від укусів змій і тропічної лихоманки. Армія та полководці, переправившись через річку Інд, відмовилися йти далі. У 324 р. до н. е. Александр мусив повернутися назад до своєї столиці Вавилону, так і не досягнувши мети.

Готуючись до нових походів, Александр захворів на лихоманку і помер у віці 33 років. Його поховали в Александрії Єгипетській.

Вправа «Коло ідей».

Прочитайте текст підручника і назвіть заходи, яких ужив Александр Македонський для зміцнення своєї імперії.

Вправа «Мозковий штурм».

Учні висловлюють свої думки щодо причин розпаду імперії Александра Македонського.

Вправа «Коло ідей».

Уявіть, що Александр дожив до глибокої старості. Як, на вашу думку, могла б скластися доля його імперії та всього світу?

Вправа «Займи позицію».

Ким, на вашу думку, був Александр Великий: мудрим правителем чи жорстоким тираном? Поясніть свою точку зору.

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ

Визначте за описом, про які битви та епізоди з життя Александра Македонського йдеться.

1. «Александр не стримав гніву, який зазвичай міг опанувати. «Так ви, — вигукнув він, — покладаючись на те, що займаєте острів, зневажаєте наше сухопутне військо? Але я невдовзі покажу вам, що ви живете на материку! Знайте ж: або ви впустите мене у ваше місто, або я візьму його силою». (*Захоплення м. Тира*).

2. «Тоді варвари пустили на Александра свої колісники з косами, розраховуючи, у свою чергу, спричинити розлад у його фаланзі. Тут вони абсолютно помилилися. Одні колісники, зустрічали градом дротиків, як тільки вони наближались; на інших у візників виривали віжки, їх самих стягували вниз, а коней убивали. Деяким вдалося проскочити крізь ряди: солдати розступилися, як їм і було наказано, перед колісниками, що мчалися». (*Битва при Гавгамелах*).

3. «У Мазака, перса, якого Дарій поставив сатрапом, не було власного війська, і він, дізнавшись про результат битви при Іссі, про ганебну втечу Дарія і захоплення Александром Сирії, Фінікії і значної частини Аравії, без перешкод впустив Александра до країни та її міст». (*Вступ до Єгипту*).

Завдання. Складіть узагальнюючу таблицю.

Походи Александра Македонського і створення імперії

Назва походу	Основні битви	Результати походу
Перший перський похід		
Єгипетський похід		
Другий перський похід		
Індійський похід		

V. ПІДСУМКИ УРОКУ

Учитель перевіряє правильність заповнення таблиці, оцінює роботу учнів на уроці, робить загальні висновки.

— Александра Македонського називають великим полководцем, який не тільки командував військами, але й бився в перших лавах,

— За десять років він створив державу, яка величиною перевершувала всі відомі в давнину країни.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати текст параграфа.

2. Написати невеликий твір на тему «Александр Македонський: великий полководець чи жорстокий завойовник?».